

**Tuusulan kunnan
varhaiskasvatuksen
ympäristökasvatussuunnitelma
ulkona oppimisen painotuksella
26.9.2021**

Ympäristökasvattajan 10 kultaista ohjetta

1. Lumoudu luonnosta, muista nauttia rauhasta ja luonnon äänistä.
2. Luo positiivinen ilmapiiri.
3. Kiireettömyys! Anna aikaa aistielämyksille ja erilaisille kokemuksille.
4. Leiki ja liiku luontoa vahingoittamatta. Kannusta uteliaisuuteen.
5. Luo yhteisen sitoutumisen henki - ympäristöasiat koskettavat meitä kaikkia.
6. Käytä kaikkia keinoja tieteestä taiteeseen.
7. Kunnioita luontoa- osoita huolenpitoa kaikkea elävää kohtaan.
8. Opasta lapsia näkemään luonnon kauneus ja arvostamaan sitä.
9. Pyri näkemään asiat lapsen silmin - heittäydy kokemukseen!
10. Luonto tulee toimeen ilman ihmistä, mutta ihminen ei ilman luontoa!

Sisällysluettelo:

OSA 1.....	4
1. Johdanto	5
2. Ympäristökasvatuksen ja ympäristökasvatussuunnitelman määritelmät	6
3. Ympäristökasvatuksen tavoitteet	8
4. Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat, säädökset ja määritelmät	10
4.1 Agenda 2030	10
4.2 Luonnonsuojelulaki.....	10
4.3 Jokamiehenoikeudet	11
4.4 Tuusulan kunnan strategia.....	12
4.5 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma	13
4.6 Tuusulan varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.....	14
4.7 Taika Kultsu	14
5. Ympäristökasvatuksen teoreettinen malli.....	15
6. Oppimiskäsitys.....	16
OSA 2.....	18
7. Ulos oppimaan	19
7.1. Huoltajien ajatuksia ulkona oppimisesta.....	19
7.2 Miksi ulos oppimaan, lasten ajatukset?.....	24
7.3 RetkikohteitaTuusulassa	26
7.4 Turvallisuus.....	26
7.5 Varusteet.....	32
8. Ympäristökasvatuksen keskeiset sisällöt, keinot ja menetelmät	36
9. Ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden arviointi.....	48
10. Nettisivuja ja kirjallisuutta	49
Lähteet	51

OSA 1

1. Johdanto

Tuusulan kunta sijaitsee Keski-Uudellamaalla ja on noin 38 000 asukkaan kunta. Tuusulassa järjestetään varhaiskasvatusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kotona hoidettaville lapsille on tarjolla toimintaa varhaiskasvatuksen kerhoissa ja avoimissa perhetuvissa yhdessä huoltajien kanssa. Tämän ympäristökasvatussuunnitelman kohderyhmänä ovat varhaiskasvatuksessa olevat lapset, huoltajat ja henkilöstö.

Marjo Hangasluoma ja Anne Hartonen ovat koonneet tämän ympäristökasvatussuunnitelman, ulkona oppimisen painotuksella, Syklin ympäristökasvattajan erikoisammattitutkinto opintoihin kuuluvana hankkeena. Ympäristökasvatuksen työryhmässä ovat olleet lisäksi Tiina Järvinen, Tuula Rouhiainen, Sini Helminen, Tuija Kupari, Paula Tuulaniemi ja Hannamari Halinen. Ympäristökasvatussuunnitelman sisällön tuottamiseen ovat osallistuneet lapset, vanhemmat ja kunnan varhaiskasvatuksen työntekijät.

Ympäristökasvatussuunnitelman tarkoitus on täydentää ja konkretisoida Tuusulan varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa. Suunnitelma tukee etenemistä kohti kestävää elämäntapaa ja vastaa hyvin myös Reunamon tutkimuksista Tuusulan kunnan varhaiskasvatuksessa nousseisiin tavoitteisiin. Tavoitteina ovat esimerkiksi ulkona toimimisen ja fyysisen toiminnan lisääminen. Tutkimuksissa nousi esiin myös oppimisympäristöjen huomioiminen. Niiden tulee olla sellaisia, jotka tukevat kuormittavaa fyysistä toimintaa, karkean motoriiikan kehittymistä ja sitä kautta myös lasten muuta oppimista. Juuri tällaisia oppimisympäristöjä metsä ja lähiluonto tarjoaa.

2. Ympäristökasvatuksen ja ympäristökasvatussuunnitelman määritelmät

Ympäristökasvatus -käsitteen synonyyminä tai sen rinnalla käytetään kestävän kehityksen kasvatusta. Ympäristökasvatus, kestävän kehityksen kasvatusta on kasvatuksellista toimintaa, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot sekä toimintatavat muuttuvat kestävän kehityksen mukaisiksi. Kestävä kehitys sisältää neljä toiminnallista ulottuvuutta: ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden.

Ympäristökasvatussuunnitelmalla tarkoitetaan tavoitteellista suunnitelmaa ympäristökasvatuksen toteuttamiseksi käytännössä. Se antaa konkreettisia toimintaideoita, joilla edistetään lasten ympäristötietoisuutta, vahvistetaan luontosuhdetta ja oppimista kestävän kehityksen mukaisiin toiminta- ja elämäntapoihin.

**KESTÄVÄ KEHITYS
VARHAISKASVATUKSESSA**

Energian säästäminen	Veden säästäminen	Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys
Kestävä kulutus	Kestävät ruokavalinnat	Lähiympäristöt
Vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none">• Osallisuus	Turvallisuus <ul style="list-style-type: none">• Tuusulan varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma	Yhteisöllisyys
Luontosuhde ja oppiminen		Kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus <ul style="list-style-type: none">• Taikakultsu

3. Ympäristökasvatuksen tavoitteet

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on:

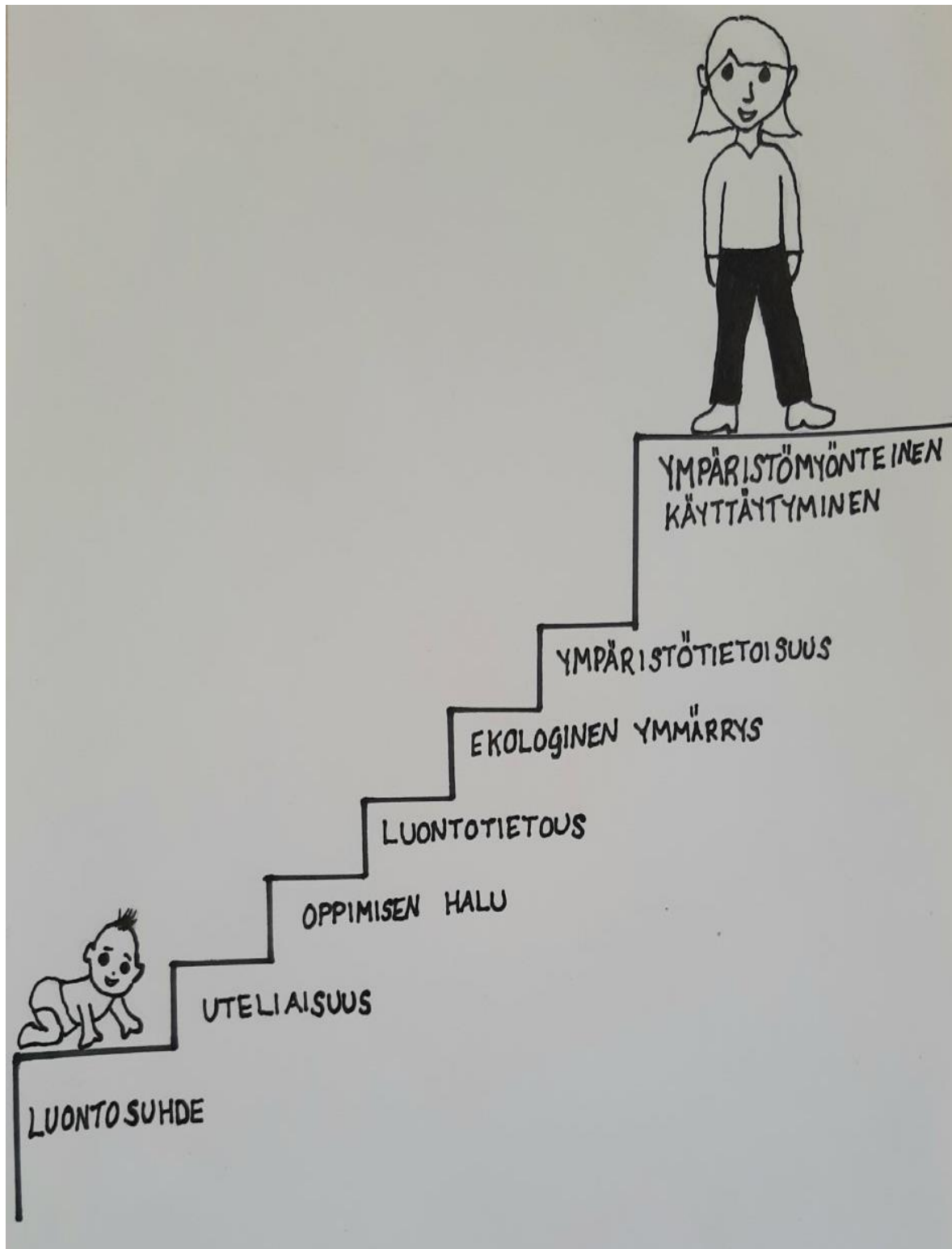
- vahvistaa lasten luontosuhdetta
- vahvistaa vastuullista toimimista ympäristössä
- ohjata kohti kestäväää elämäntapaa
- antaa valmiuksia elämänarvojen pohdintaan

Ympäristökasvatuksessa lasten omilla luontokokemuksilla, havainnoilla ja pohdinnoilla on vahva yhteys oppimiseen. Tavoitteena on, että heidän kanssaan tutkitaan ja tutustutaan kasveihin, eläimiin, elottomaan luontoon ja luonnonilmiöihin. Havainnoidaan yhdessä ympäristöä. Positiivinen luontosuhde syntyy helpommin, kun on päässyt nauttimaan hyvää oloa tuottavista luontokokemuksista, sekä ihastelemaan ja tutkimaan lähiluontoa. Luonnonsuojelusta tulee osa arkea, kun on saanut ihania luontokokemuksia itselleen, jos ei ole kokemusta ja tunne luontoa, on vaikeampi käsittää, miksi sitä täytyisi suojella.

Ympäristökasvatuksen tulisi olla osa lapsen jokapäiväistä elämää ja sen tavoitteena on lapsen aktiivinen ja osallistuva toimiminen. Tärkeää on antaa tilaa lapsen ihmettelylle ja luontaiselle uteliaisuudelle. Näiden perustana ovat lapsen kysymykset, joihin lähdetään yhdessä kasvattajan kanssa etsimään vastauksia. Lähiympäristössä lapset pääsevät myös harjoittelemaan turvallisuuteen ja hyviin käytöstapoihin liittyviä asioita.

Lasten ja henkilökunnan oma arvomaailma alkaa kehittyä ympäristöystävällisempään suuntaan, mitä enemmän luonnossa ja lähiympäristössä toimitaan. Samalla opitaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, kierrättämään ja huolehtimaan lähiympäristöstä esim. jätteitä lajittelemalla, tavaroita kierrättämällä, energiaa ja vettä säästämällä, sekä huolehtimalla roskat roska-astioihin.

Ympäristökasvatus suhteessa ikään:

4. Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja säädökset

4.1 Agenda 2030

YK:n jäsenmaat sopivat vuonna 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelmasta, Agenda 2030 ja sen 17 tavoitteesta, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Niiden pyrkimyksenä on poistaa äärimmäinen köyhyys maailmasta ja turvata hyvinvointi ympäristölle kestävällä tavalla. Agenda 2030:n kestävän kehityksen toimintaohjelma ja tavoitteet koskevat maailman kaikkia maita. Tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan valtioiden lisäksi myös paikallishallinnon, yksityissektorin, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten laajaa osallistumista.

4.2 Luonnonsuojelulaki

Tämän lain tavoitteena on:

- luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen.
- luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen.
- luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen.
- luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen.
- luonnontutkimuksen edistäminen.

4.3 Jokamiehen-oikeudet

Jokamiehen-oikeuksilla tarkoitetaan jokaisen oikeutta käyttää luontoa siitä riippumatta, kuka omistaa alueen tai on sen haltija. Luonnon käyttämiseen jokamiehen-oikeuksien sallimissa rajoissa ei siis tarvita maanomistajan lupaa, eikä oikeuksien käyttämisestä tarvitse maksaa mitään.

Jokamiehen-oikeudet #metsänvuosi

SALLITTUA ON

Kävellä, hiihtää ja pyöräillä luonnossa.

Viettää aikaa ja yöpyä lyhyitä aikoja alueilla, joilla liikkuminenkin on sallittua.

Poimia marjoja, sieniä ja kasveja. Rauhoitettuja kasveja **EI SAA** kerätä. Onkia ja pilkkiä.

Veneillä ja uida järvellä ja merellä.

KIELLETTYÄ ON

Kävellä jonkun pihalla, kasvimaalla tai pellolla.

Ottaa metsästä puuta, sammalta tai jäkälää. Kalastaa verkolla tai virveilillä ilman kalastuslupaa.

Tehä avotulta tai leiriytyä liian lähellä asumusta.

Roskata.

4.4 Tuusulan kunnan strategia

Tuusulan kunta strategiassa, joka on tehty vuosille 2018-2022 päämääränä ovat:

	<p>Sujuva Tuusula</p> <p>Tuusulassa asiat sujuvat - olennaiseen keskittyen, ihmisten ja yritysten tarpeet ymmärtäen.</p> <p>Hyvien palvelujen lisäksi sujuvuutta arkeen tuovat toimiva joukkoliikenne ja uudet liikku- misen muodot sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.</p> <p>Luomme yhdessä sujuvan arjen puitteet.</p>
	<p>Hyvinvoiva Tuusula</p> <p>Tuusulassa ihmiset, ympäristö, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja luovat hyvinvointia ympärilleen.</p> <p>Edistämme turvallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Otamme vastuuta itsestämme ja toisistamme.</p> <p>Lähellä oleva luonto lisää onnellisuutta.</p> <p>Huolehdimme, että Tuusulan kaunis luonto voi hyvin.</p>
	<p>Vireä Tuusula</p> <p>Tuusulalaiset ovat kunnan suurin voimavara. Tuusulassa riittää tekemistä ja tapahtumia. Kulttuuri, matkailu, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet luovat vireyttä Tuusulaan.</p> <p>Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.</p> <p>Tuusula kansainvälistyy. Yksi avaintekijöistä menestykseen on lentokentän läheisyyden hyödyntäminen.</p> <p>Kasvamme ja lisäämme rakentamista kestävästi kehittyen.</p>

4.5 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma

Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa

<p>Varhaiskasvatuksen tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin mahdollisuus kehittää tunteita ja esteettistä ajatteluun 	<p>Tavoite: Terveelliseen ja kestäväan elämäntapaan kasvamisen tukeminen</p>	<p>Esiopetuksen tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen edistää lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla
<p>Lapsen osallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin lapsi on aktiivinen suunnittelija, toteuttaja sekä arvioija 		<p>Monipuoliset oppimisympäristöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tukevat lasten aktiivisuutta, tervettä itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä oppimaan oppimisen taitoja ja tasa-arvoa Kannustaa aktiiviseen, yhteisölliseen ja itseenäiseen oppimiseen
<p>Laaja-alainen osaaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tukee valmiutta suuntautua elinikäisen oppimisen polulle ja luo pohjaa kestäväan elämäntavan omaksumiselle 	<p>Yhteistyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> Luottamuksellinen vuorovaikutus vanhempien kanssa Henkilöstön yhteistyö, suunnittelu ja arviointi Yhdessä tekeminen 	<p>Monipuoliset työtavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Leikki on keskeinen tapa toimia Kokeillaan ja käytetään erilaisia työtapoja ryhmässä, pareittain ja itsenäisesti Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat Projektit, teemat ja ilmiöt

4.6 Tuusulan varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma

Tuusulan kunnan varhaiskasvatukseen on laadittu kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Suunnitelmaan on kirjattu keinoja kiusaamisen ehkäisyyn, huomauttamiseen, tunnistamiseen, siihen puuttumiseen ja seurantaan. Lisäksi suunnitelmasta löytyy ohjeistus yhteistyöhön huoltajien kanssa ja ohjeistus kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen yksiköissä.

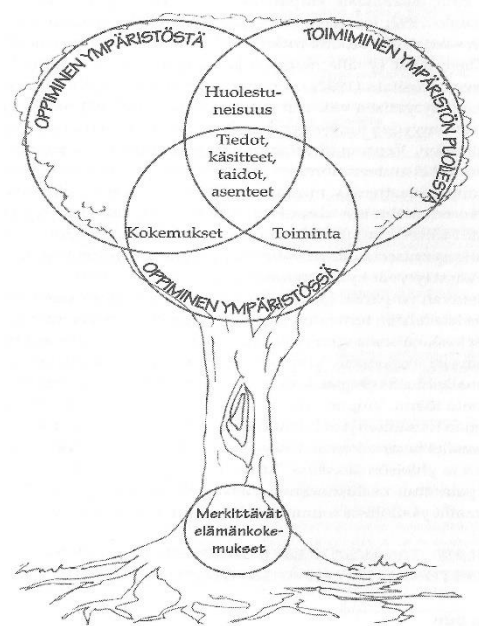
4.7 Taika Kultsu

Tuusulan varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma [Taika Kultsu](#) valmistui lokakuussa 2019. Taika Kultsussa on otettu huomioon kolme eri osa-aluetta. Taika Kultsu sisältää suunnittelutarjottimet, josta varhaiskasvatuksen henkilöstä löytää ideoita ja toteutustapoja arjessa tapahtuvaan kulttuurikasvatukseen. Taika Kultsun toisessa osa-alueesta löytyy taiteen ja kulttuurin ammattilaisten toteuttama toiminta, johon ryhmät osallistuvat joko kokijoina tai tekijöinä. Ja kolmannessa osa-alueessa on varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnatut koulutukset eri taidemenetelmien osajiksi.

5. Ympäristökasvatuksen teoreettinen malli

Palmerin puumalli on yksi viitatuimmista malleista ympäristökasvatuksessa. Myös vasussa on viittaus tähän malliin, jossa ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä, toimiminen ympäristön puolesta. Nämä kolme ympäristökasvatuksen ulottuvuutta ovat keskenään tasavertaisia ja toimivat samanaikaisesti. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

Puumallin juuret kuvastavat sitä, että aiemmat tiedot ja kokemukset otetaan ympäristökasvatuksessa huomioon. **Latvuksen osa-alueet** tulisi myöskin huomioida tasapuolisesti. **Ympäristöstä oppiminen** tuottaa kokemusten, huolenpidon ja ympäristötietoisuuden lisääntymisen myötä hankittua empiiristä ja kriittistä tietoa ympäristöstä. **Ympäristössä oppiminen** pohjautuu kokemuksellisuuteen ja toiminnallisuuteen, ja siihen liittyy vahvasti esteettinen painotus. **Ympäristön puolesta** tapahtuva toiminta taas sisältää arvokasvatuksellisen näkökulman.

6. Oppimiskäsitys

Tämän ympäristökasvatussuunnitelman oppimiskäsitys perustuu Tuusulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita.

Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillen ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää.

Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana. Leikki on lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. On hyvä ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

OSA 2

7. Ulos oppimaan

Tuusulassa on sovittu, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa retkeillään vähintään kerran viikossa. Ulkona tapahtuva toiminta on parhaimmillaan hyvin kokonaisvaltaista ja vasun / esiopsin tavoitteita toteuttavaa. Luontokokemuksen merkitys lapsen kehitykselle on kuvattu alla olevassa taulukossa.

LAPSEN TAIDOT	KUVAUS	LUONNONMUKAISEN YMPÄRISTÖN TARJOUKSET
motoriikkataidot	tasapainon hallinta, kiipeäminen, ryömiminen, kaivaminen, kantaminen, kerääminen, roiskuttelu, rakentelu, leikkien monipuolisuus ym.	Epätasaiset, vaihtelevat pinnat, maaston muodot, kivet, puiden rungot, maassa ja kiipeilyyn soveltuvat puut, kerättävät ainekset, vesi, lumi, jää ym.
sensomotoriset taidot	Eri aistien käyttö, havaitseminen, estetiikka, ilo ja nauttiminen	Monipuolisuus: pinnat, värit, muodot, tuoksut, tuntemukset, äänimaisemat ym.
sosioemotionaaliset taidot	Keskittymiskyky, mielikuvitus, leikkien monipuolisuus (erityisesti roolileikit), samaistuminen, itsetunto ja pettymysten sieto	Ympäristön, vuodenaikojen monipuolisuus, huolehtiminen ja toisaalta itsestä/ muista riippumattomat ilmiöt esim. säätila
vuorovaikutustaidot	Kommunikointi: kuvailu, leikkien suunnittelu ja toteutus, kuvittelu, jakaminen, kysyminen ja vastaaminen, erilaisten roolien käyttö	Monipuolisen ympäristön tarjoukset erilaisiin leikkeihin piiloista rakentelumahdollisuuksiin sekä erilaisiin leikkimateriaaleihin
kognitiiviset taidot	Kuvailu, kertominen, keksiminen, kokeilu, havaintojen teko, vertailu, luokittelu, käsitteiden käyttö, tiedot ja ymmärtäminen, toteuttaminen, ongelmanratkaisutaidot	Ympäristön monimuotoisuus yksilöinä, lajeina, elinympäristöinä, elottoman luonnon vaihteluna ja muutoksina

7.1. Huoltajien ajatuksia ulkona oppimisesta

Keväällä 2021 teimme huoltajille kyselyn, jolla selvitimme heidän mielipiteitään siitä, miten he kokevat ympäristökasvatuksen ja sen että varhaiskasvatuksessa toimitaan ulkona. Kyselyn vastauksista ilmeni, että ympäristökasvatusta ja ulkona toimimista arvostettiin ja pidettiin tärkeänä osana lasten kasvatusta.

Luontosuhteella tarkoitetaan yksilön tapaa suhtautua ympäröivään luontoon. Seuraavassa on koottuna huoltajien vinkkejä siitä, millä keinoilla lapsen luontosuhdetta vahvistetaan.

Kertomalla luontoaiheisia satuja sekä luontokuvien katselu (tunnistetaan tehdessä kasveja). Aina-kin poikia kiinnostaa pedot ja muut jännittävät luonnonilmiöt. Askartelu, tarinat ja sadut, keskustelu ja hyvä malli kotona.

Erätaidot! Tulen teko, vuoleminen, lintujen ja nisäkkäiden tunteminen, lumijalkien tunnistaminen, kalastus ja kokonaisuutena käsityksen luominen, että luonnossa voi olla kovissakin olosuhteissa kivaa ja turvallista, jos tietää mitä tekee.

Kerrotaan mitä eläimet ovat, miksi joitain käytetään ruuaksi ja miksi silti eläimiä ei saa kiusata. Kertomalla ihmisen ja luonnon yhteydestä sekä historiasta. Mustikoiden löytäminen, luonnon havainnointi, luonnossa oleilu sekä opettaminen kestäväan kulutukseen ja luonnon kunnioittamiseen. Kerrotaan myös millä keinoin suojellaan luontoa. Voisi olla jopa yksi metsä/eräpäivä viikossa ryhmällä, jossa pääasiassa kaikki toiminta tapahtuisi lähiluonnossa.

Istutetaan jotain tai käydään kotieläinpihalla, tehdään hyönteishotelleja tms. Istutetaan metsää, kukkia, kasveja. Kerrotaan miten mikin vaikuttaa luonnon kasvien/eläinten kasvuun. Tutkimalla yhdessä eläimiä, niiden pesimipaikkoja ja ravintoa. Tutustumalla erilaisiin puihin, pensaisiin ja eläimiin, lintuihin, kasveihin.

Ihmetellään, kuunnellaan, katsellaan, ihas-tellaan, pohditaan. Myös pihojen hoitaminen ja niistä huolehtiminen ja kasvien kasvattaminen kuuluu luontosuhteeseen, myös sisätiloissa. Eväsretket tärkeitä usein lapsille ja valokuvaamalla voidaan nähdä ihan uusia ulottuvuuksia luonnosta. Luontoon ja eläimiin liittyvät sadut kuuluvat suomalaiseen satu- ja kulttuuriperintöön. Vietetään aikaa luonnossa katsellen, tunnustellen ja kuunnellen ympäristöä, aisteja käyttämällä.

Istutetaan jotain tai käydään kotieläinpihalla, tehdään hyönteishotelleja tms. Istutetaan metsää, kukkia, kasveja. Kerrotaan miten mikin vaikuttaa luonnon kasvien/eläinten kasvuun. Tutkimalla yhdessä eläimiä, niiden pesimipaikkoja ja ravintoa. Tutustumalla erilaisiin puihin, pensaisiin ja eläimiin, lintuihin, kasveihin.

Käyttämällä luonnosta löytyviä "leikkikaluja", syömällä marjoja, tunnistamalla kasveja ja eläimiä. Opetetaan mitä saa jättää luontoon ja mitä ei. Näytetään esimerkkejä mitä tapahtuu, kun muovia päätyy luontoon. Mutta pidetään myös luonnon kierto mielessä.

Retkille varataan tarpeeksi aikaa, jolloin lasten mielikuvitus kerkeää päästä valloilleen. Monipuolisia tutkimustehtäviä ja vapaata leikkiä. Opettamalla kuinka metsässä toimitaan ja tekemällä metsästä tutun paikan. Ymmärrys siitä, että ihminen ei ole luonnon hallitsija, vaan osa luontoa.

Arkisten asioiden linkittäminen luontoon, eli mitä tavaroihin tai asioihin tarvitaan, kun niitä valmistetaan, tai toteutetaan, mihin tavarat päätyvät. Mietintää siitä, miten samat asiat/tavarat/tehtävät tehtiin "ennen", eli enemmän luonnon ehdoilla.

Mielestäni lasten osallisuutta tulisi tukea kierrätyksessä sekä opetetaan luonnonsuojelua sekä kestäväää tapaa kohdella materiaa sekä erilaista entisöintiä ja ideoiden keksimistä vanhoista asioista.

Siihen voi innostaa geokötköt, aarteet, kasvion teko/askartelu luonnon materiaaleista, lintujen bongailu, marjojen syöminen ja kerääminen ja leipominen niistä.. Käyttämällä luonnon materiaaleja hyödyksi, opettamalla arjessa kestäväen kehityksen valintoja.

Kertomalla että se on osa tätä maapalloa ja siitä tulee pitää huolta, se antaa kaikille elämän tässä maapallossa. Myös oman kasvimaan rakentaminen tai edes yrttien hoitaminen pvkodissa / eskarissa olisi hieno juttu :)

Kertomalla sen monimuotoisuudesta ja roskaamisen vahingollisuudesta. Kerrotaan luonnon tärkeydestä (esim. metsät tuottavat happea ja eläimet asuvat luonnossa) ja omien tekojen vaikutuksesta luontoon (ilmastonmuutos).

Siten, että luonnossa liikutaan säällä kuin säällä ja eri vuodenaikoina. Huolehditaan kuitenkin, että lapsilla on asianmukaiset varusteet. Sen kivempaa retkeillä, kun ei tule kylmä, kuuma tai kastu. Matkat lähimetsään pitää mitoittaa jaksamisen mukaan. Se, että tuntee että luonto on lähellä, että sinne pääsee helposti ja että, siellä pärjää ja oppii uutta. Leikin kautta kaikki on hausempaa. Ja ne eväät - onko retkellä parempaa, kuin eväät!.

Näyttämällä konkreettisesti mitä siellä kasvaa ja mitä hyötyä esim. kasveista/puista/ötököistä on. Tutustumalla eri kasvi ja eläinlajeihin. Lukea eri tekstejä luonnosta, leikkiä luonnossa... Tutustumalla, kulkemalla, kertomalla(sadut, tarinat, eläinkirjat yms). Etsimällä tietoa lasta kiinnostavista luonnon asioista. Vastaamalla lasten kysymyksiin. Kertomalla luonnon asukkaista eli eläimistä, kasveista, puista ja miten ne liittyvät ihmisiin.

Positiivisella sekä lapsilähtöisellä ohjauksella ja toiminnalla, joka sisältää tietoa, leikkiä sekä hauskanpitoa. Omaa lähiympäristöä tutkimalla sekä eri vuodenaajan luontoilmiöihin tutustumalla. Leikein ja ikätasoisien kilpailut/pelit, opettavaisilla tehtävillä, työpajoilla. Videot, kierrätyksen merkityksen vahvistaminen. Ylen Roskis-rotta video materiaali käyttöön päiväkodeissa ja kouluissa!

Kertomalla asioita luonnon toiminnasta ja eri lajeista, Tutustumalla lajeihin, käyttäytymisen ja kasvistoon yms.. Retkellä annetaan ikätason mukaisia tehtäviä esim. etsi lähialueelta 3 erilaista lehteä/puuta jne. Kasveihin ja eläimiin/ötököihin tutustuminen ja niiden tutkiminen, nimeäminen, jokamiehenoikeudet.

Olemalla itse innostunut aiheesta. Olla kasvattajana läsnä ja kiinnostunut innostava. Aikuisten oma esimerkki ja innostuneisuus tarttuu lapsiin. Luonnossa aikaa viettämällä, tiedon antamisella, aikuisten arvostavalla puheella luontoa ja eläimiä kohtaan, empatian osoittamisella lasta kohtaan, luontoympäristöä mahdollisimman lähellä esim. päiväkodin pihalla.

Tärkeintä olisi, että lapsi kasvaisi osaksi luontoa. Liikumalla luonnossa mahdollisimman paljon tehden siellä erilaisia juttuja. Puhumalla luonnon hyvinvoinnista ja siitä miten meidän teot voi siihen vaikuttaa. Luonnon kunnioittaminen. Antamalla sille itseisarvoa eikä vain välinearvoa. Luonnon arvostaminen ja sen siistinä pitäminen on tärkeää. Aikuiset opettaa luonnosta, miten tärkeä ja hieno asia se on. Opettamalla luonnossa liikkumisessa tarpeellisia taitoja ja käytäntöjä. Kertomalla, miten siellä tulisi luontoa kunnioittavasti liikkua. Kerrotaan luonnosta faktoja ja korostetaan sen kauneutta ja tärkeyttä. Tuomalla luonto osaksi lapsen elämää.

Tekemällä luonnosta rakkaan. Että ulkona oleminen on luonnollista. Tuomalla luonto lähelle jokaista päivää ja arkea. Viikottaiset, säännölliset metsäretket kaikkina vuodenaikoina. Luonnon tutkiminen ja siellä toimiminen ja siellä liikkuminen. Olemalla luonnossa. Tutustumalla lähiympäristöön, retki vaikkapa pellonreunaan, ulkoilemalla ja ihmettelemällä. Retkeilemällä ja tarkkailemalla luontoa. Luontoretket matalalla kynnyksellä, lapsen mielenkiinnon mukaan. Lapsi oppii kaipeamaan metsään, luonnosta tulee osa arkea, vaihtoehto leikkipuistoille.

7.3 Retkikohteita Tuusulassa

Vanhemmilta tuli paljon ehdotuksia retkikohteista, joita voi katsoa tarkemmin Teamsista, ympäristökasvatuksen työryhmän tiedostoista. Retkiä voi tehdä toisten päiväkotien pihaan ja erilaisiin metsiin, urheilupaikoille, leikkipuistoihin, puroille, pelloille ja luiselujäille. Osoitteessa <https://kartta.tuusula.fi> löytyy kaikki kunnan leikkipuistot ja ulkoilukuntapaikat, kierrätyspisteet, museot ja monet muutkin paikat. Jos siis Tuusulan retkikohteet eivät ole sinulle tutut, käy sivuilla tutustumassa, mitä kaikkea teidän päiväkodin läheltä löytyy. Vanhempien ehdotuksissa oli myös Järvenpään Rantapuisto ja Vanhankyläniemi, jonne voisi mennä bussilla.

7.4 Turvallisuus

Tutkimusten mukaan sisätiloissa sattuu paljon enemmän vakavia tapaturmia kuin ulkona luonnonympäristössä. Mitä useammin lasten kanssa toimitaan esimerkiksi metsässä, siihen syntyy rutiinit ja toiminnasta tulee yhä turvallisempaa. Mukaan tulee aina ottaa puhelin ja ensiaputarvikkeet. Mahdollisten riskien ennalta arviointi, yhteisesti sovitut säännöt ja rajat lisäävät osaltaan turvallisuutta. Varhaiskasvatus paikkojen pihaan tapahtuvaan toimintaan on hyvä laatia turvallisuussuunnitelma, jonka voi pitää ulkotoimintarepussa mukana. Seuraavassa on lueteltu asioita, mitä on hyvä miettiä ennen retkelle lähtöä, ne on koottu ulkoluokan turvallisuussuunnitelman mallista ja muutettu varhaiskasvatukseen sopivaksi.

- **Osallistujat: kuinka monta lasta ja aikuista?**
- **Kuka on turvallisuudesta vastaava**
- **Pelastuspaikat (mihin esim. ambulanssilla pääsee)**
- **Ennaltaehkäisevät toimenpiteet:**
 - Retkillä mukana aina vähintään kaksi aikuista, he tietävät turvallisuussuunnitelmasta
 - Valokuva ottaminen ennen retkeä retkelle lähtevistä lapsista
 - Turvaliivit kaikkien retkelle lähtevien päälle sekä säänmukainen varustus
 - Mukana ensiapulaukku ja puhelin
 - Mukaan tuleville aikuisille kerrotaan turvallisuussuunnitelmasta
 - Toiminnan järjestämispaikka on turvallinen
 - Suunnittele toiminta etukäteen
 - Osallistujien erityispiirteet, allergiat ja muut rajoitteet, joilla on merkitystä varhaiskasvatuksen toimipisteen ulkopuolella toimimisen kannalta, ovat tiedossa kaikilla kasvatusvastuussa olevilla osallistujilla.
- **Tärkeimmät riskit ja niihin varautuminen esim.**
 - Liikenne siirryttäessä retkikohteeseen. Varovaisuus ja ohjeet tien ylitykseen.
 - Kaatumisesta aiheutuva tapaturma. Ensiapuvälineet ja -taidot.
- **Toiminta onnettomuuden sattuessa:**
 1. Selvitä mitä on tapahtunut. Suhtaudu vakavasti. Pysy rauhallisena
 2. Tilanteen mukainen ensiapu tai hälytys 112.
 3. Estä lisäonnettomuudet. Rauhoita paikallaolijoita.
 4. Älä jätä potilasta yksin. Huolehdi muusta ryhmästä.
 5. Ilmoita tapahtuneesta huoltajille ja varhaiskasvatustyksikön johtajalle.
- **Tärkeitä puhelinnumeroita:**
 - Yleinen hätänumero 112
 - Kunnan terveysaseman päivystys:
 - Myrkytystietokeskus: 09 471 977, 24h/vrk
 - Yksikön johtaja/ esihenkilö
- **Tiedotussuunnitelma:**
 - Kuka vastaa ja kenelle tulee tiedottaa (vanhemmat, johtaja...)

Tapaturmien ennaltaehkäisy- ja ensiapuohjeet varhaiskasvatus paikan pihapiiristä pois tapahtuvassa toiminnassa

Tämä luettelo voi olla mukana ensiapupakkauksessa tai retkirepussa.

Tapaturman / riskin kuvaus, varautuminen, toiminta tapaturman sattuessa, **ensiapulaukun sisältö, jolla ensiapu annetaan, mikäli tapaturma sattuu.**

Ampiaisen pisto Tarkkaillaan ympäristöä. Laitetaan päälle pitkähihaiset ja -lahkeiset vaatteet. Lasten mahdolliset allergiat ovat tiedossa ja mahdolliseen allergiseen reaktioon on varauduttu. Jos ampiainen pistää, anna tarvittaessa antihistamiinia ja kortisonitabletteja. Laita pistokohtaan kylmää ja pidä pistokohta liikkumatta. Poista iholta piikki esim. pinseteillä. Tarvittaessa ohjaa potilas nopeasti hoitoon. - **kyypakkaus - pinsetit - kylmäpakkaus - vesipullo**

Auringonpistos / lämpöhalvaus Pää ja niska suojataan auringolta päähineellä. Kuumalla ilmalla laitetaan päälle keveitä, väljiä vaatteita. Runsas nesteen nauttiminen on välttämätöntä. Raskasta fyysistä rasitusta tulee välttää. Auringon pistoksen/ lämpöhalvauksen oireina voi esiintyä päänsärkyä, ärtymystä, pahoinvointia, huimausta. Tällöin asetetaan potilas lepäämään varjoon ja annetaan juotavaa, viilennetään päätä ja niskaa. Sekava potilas toimitettava lääkärin hoitoon. - **vesipullo - kostutettu liina**

Eksyminen / ryhmästä pois lähteminen Lapsituntemus on tärkeää. Ryhmän toiminta-alue on sovittu ja kaikkien tiedossa, samoin kokoontumispaikka ja aika. Suunnistustaitoja harjoitellaan. Kauemmas tai tuntemattomaan maastoon lähdetessä mukana on useampi aikuinen. Mikäli joku eksyy, järjestetään tarvittava etsintä. Järjestetään päivystys kokoontumispaikalla. Huolehditaan muusta ryhmästä. - **puhelin ja yhteystiedot – pilli**

Elvytys Vaaran paikkojen tunnistaminen esim. vesistöt ja häämyrkytyksen riski. Lapsen elvytysohje on mukana erillisellä paperilla. - **elvytysohje – elvytysuoja-**

Haavat Pyritään valitsemaan turvallinen reitti, poistetaan maastosta vaaralliset esineet (esim. lasinsirpaleet). Noudatetaan varovaisuutta teräaseen käsittelyssä ja roskia

kerätessä. Harjoitellaan oikeaa veistoasentoa, liikerataa ja terän asentoa. Haavan tullessa tyrehtyä verenvuoto. Toimenpiteinä painaminen, kohoasento, suuren haavan ollessa kyseessä paineside. Puhdista haava. Sulje viiltohaavan reunat vastakkain haavateipillä. Peitä haava laastarilla tai haavasidoksella. Tarvittaessa ohjaa hoitoon. - haavanpuhdistusaine - puhdistuslaput - laastarit - haavateippi - haavasidos – siderulla

Hammastapaturma Varoitetaan lapsia liukkaista kivistä ja juurista polulla. Aseta irronnut hammas paikoilleen hammaskuoppaan tai kosteaan kankaaseen ja hakeudu hammaslääkəriin. - vesipullo

Hypotermia Tarkistetaan lasten riittävä vaatetus, etenkin pipo, hanskat ja jalkineet. Tarkkaillaan ja opetetaan lapset tarkkailemaan kylmettymistä. Hakeudutaan tuulensuojaan. Lisätään liikettä tai paikalla ollessa varavaatteita, laitetaan huppu päähän. Vie lievästi alilämpöinen suojaan kylmältä, vaihda kuivaa ja lämmintä vaatetta päälle. Anna lämmintä juomaa, jos potilas kykenee juomaan. Estä kylmettyneen lämmönhukka kietomalla lämpöpeitteeseen ja eristämällä alustasta. Avusta sekava potilas suojaan. Vakavassa hypotermiassa toimi nopeasti. Lämmitä kylmettynyttä esim. omalla ruumiinlämmölläsi. Liikuta varovasti ja toimita pian sairaalahoitoon. - lämmin juoma - lämpöpeite

Kyyn purema Tarkkaillaan ympäristöä etenkin keväisin, erityisesti kallioilla ja kivikkosissa paikoissa. Käytetään jaloissa kumisaappaita. Mikäli kyy on purrut purema-alueita ei tule kosketella. Raaja lastoitetaan ja laitetaan puristusside, raaja pidetään koahasennossa liikkumatta. Uhri tulee kantaa pois puremapaikalta. Käytetään kyypakkausta ohjeen mukaan. Tulehduskipulääkkeitä ei tule antaa. - kyypakkaus - joustoside

Murtuma Valitaan turvallinen reitti. Varoitetaan lapsia liukkaasta tai vaikeakulkuisesta maastosta. Liikutaan rauhallisesti. Noudatetaan sääntöjä kiipeilyssä ja harjoitellaan kiipeilyä omien taitojen mukaan. Mikäli tapaturma sattuu, mahdollinen murtunut kohta tuetaan, tai lastoitetaan tarvittaessa. Hakeudutaan hoitoon. Tarkkaillaan mahdollisia sokin oireita. - joustoside - lämpöpeite

Myrkytys Opetellaan tunnistamaan kasveja ja sieniä. Kiellä lapsia laittamasta mitään suuhun ilman aikuisen lupaa. Selvitä mitä kasvia, marjaa tai sientä lapsi on syönyt, jos

havaitset myrkytysoireita. Ota yhteys Myrkytystietokeskukseen (puh. (09) 471 977). Anna lääkehiiltä. Älä yritä oksettaa. - lääkehiili

Nilkan nyrjähdys ks. murtuma Muista kolme koota: kylmä, koho ja kompressio. Kehotetaan raajaa, puristetaan tai painetaan vammakohtaa, jäähdytetään kylmällä vähintään 20 minuutin ajan. Hakeudutaan tarvittaessa hoitoon. - kylmäpakkaus / lunta pussissa - joustoside - lämpöpeite

Paleltuma ks. hypotermia Opetellaan lämmittämään sormia kaulassa tai takin alla kainalossa. Paleltuma-alueella voi tuntua pistelyä, tunnottomuutta sekä värin muutoksia. Lämmitä paleltunutta ihoaluetta esim. omalla kädellä tai lämpimällä vedellä, suojaa kuivilla vaatteilla. Älä hiero paleltunutta ihoaluetta. Hakeuduttava hoitoon, jos paleltumaoireet eivät lämmityksen jälkeenkään poistu tunnissa, tai jos iholle nousee rakkuloita. - lisävaatteet

Palovammat Opasta varovaisuuteen tulen kanssa. Jäähdytä haalealla vedellä vähintään 15 min. Laita vamman päälle puhdas sidetaitos. Tarvittaessa hakeudutaan jatko- hoitoon. - kylmä vesi

Punkin purema Laitetaan päälle pitkähihaiset ja -lahkeiset vaatteet ja tehdään punkkitarkistus. Poistetaan punkki pinseteillä varovasti vetäen. Merkitään puremakohta ihoon ja pyydetään kotiväkeä tarkkailemaan kohtaa. Tarvittaessa hakeudutaan jatko- hoitoon. - pinsetit - kamera (valokuva puremasta)

Päähän kohdistunut isku ks. murtuma Mahdollista kuhmukohtaa painetaan ja jäähdytetään kylmällä. Lievän aivotärähdyksen oireisiin voi kuulua päänsärkyä, pahoinvointia, huimausta, muistin epävarmuutta ja väsymystä. Tarkkailtava mahdollisia tajunnantason muutoksia: Hakeuduttava nopeasti hoitoon, jos potilaalla on - vaikeuksia pysyä tajuissaan - vaikeuksia ymmärtää puhetta - jonkin aistin menetys - yleinen heikkous - voinnissa jotakin poikkeavaa. - kylmäpakkaus - villainen kangas tai vaate

Silmävamma Vältetään juoksuleikkejä vaarallisessa maastossa. Kehotetaan varo- maan puiden oksia ja risuja metsässä kulkiessa. Näkyvän rikan voi poistaa varovasti esim. puhtain sormin tai huuhtelemalla silmää juoksevan veden alla. Silmää ei saa

hangata tai hieroa. Jos vieraan esineen tunne ei poistu, tai jos silmässä on näkyvä haava tai ruhje, on hakeuduttava hoitoon. - **vesipullo**

Sokkitila esim. murtuman jälkeen Sokin oireita ovat: iho on kalpea ja kylmänhikinen, pulssi on heikko ja nopea, huimaa, olo on levoton tai sekava. Sokin ensiapu: - laita makuuasentoon - tarkkaile hengitystä - laita jalat kohoasentoon - kylmältä suojaaminen: eristä alustasta ja kiedo lämpöpeitteeseen - rauhoittele keskustelemalla - älä anna juotavaa - vie viivytyksettä hoitoon. - **lämpöpeitto**

7.5 Varusteet

Esimerkki aikuisen retkirepun sisällöstä:

1. EA- tarvikkeet
2. Narua
3. Sakset
4. Puukko
5. Istuinalusta
6. Lapsille lämmintä varavaatetta, esim. fleeecepaita, lapaset, villasukat, tuubihuivi
7. Juomapullo
8. Tulentekovälineet
9. Roskapsusseja ja pakastepusseja
10. Kumihanskoja
11. Vauvan puhdistuspyyhkeitä, tms.
12. WC-paperia, Talouspaperia
13. Muistiinpanovälineet
14. Vesipullo

Esimerkki ensiapulaukun sisältö:

- pikasiteitä • haavateippiä • laastaria • sidetaitoksia • joustosiderulla • haavanpuhdistusaine • silmänhuuhteluaine ja -kuppi • tukiside • kolmioliina • kylmäpakkaus • avaruushuopa • sakset • pinsetit • pihdit • suojakäsineet • ensiapuohjeet • muistivihko ja lyijykynä • tapaturmien ennaltaehkäisy ja ensiapuohjeet

Aikuisen varusteet:

- Säänmukainen vaatetus
- Työpuhelin!
- Lapsilista
- Retkireppu sisältöineen

Lapsen varusteet:

- Säänmukainen vaatetus, varavaatteita tarvittaessa mukaan.
- Pieni reppu, jossa vedellä täytetty juomapullo tai talvella lämmintä juotavaa.

Ulkona viihtyy pitkään, kun vaatetus on oikeanlainen!

Useamman tunnin ulkoiluun tarvitaan parempi vaatetus kuin vaikka matkoihin varhaiskasvatus paikkaan. Varjoinen metsä on huomattavasti kylmempi kuin aurinkoinen piha. Toiminnallisissa tehtävissä liikutaan paljon, mutta välillä on aikoja, jolloin seistään paikallaan. Paikallaan ollessa tulee nopeammin kylmä kuin koko ajan liikkeellä ollessa.

Pukeutuessa ulkoilua varten kannattaa pukea monta kerrosta vaatteita. Alin vaatekerros on ihonmyötäinen ja siirtää kosteuden pois iholta, välikerros lämmittää (esim. villa ja fleece) ja päällimmäinen kerros suojaa tuulelta. Välikerroksia lisätään tarpeen ja sään mukaan. Muista myös sadetakki ja kumisaappaat sadesäällä! Viileällä säällä voi laittaa paksun paidan, lämpimät lapaset ja varasukat reppuun, jotta ne voi pukea tarvittaessa.

Huolehdi myös siitä, että kenkiin mahtuu villasukat. Jalat on hyvä pitää kuivana ja vaihtaa sukat sekä kuivattaa kengät aina kun mahdollista. Käsiin puetaan lämpötilaan sopivat hanskat ja kaulaan huivi tai kauluri. Päästä haihtuu paljon lämpöä. Pipo kannattaa laittaa päähän jo viileillä kevät- ja syyspäivillä lippiksen tai huivin sijaan. Talvella ohut pipo ei riitä, vaan tarvitaan kypärämyssy pipon lisäksi tai korvaläpällinen paksu hattu. Muista, että tuulisena päivänä tuntuu kylmemmältä kuin mitä lämpömittari näyttää!

Vaatteet tulisi olla sellaisia, että niissä on helppo liikkua, ei liian isoja, eikä pieniä. Talvihaalarit ovat erittäin hyvä ulkoiluasu leikki-ikäiselle ja miksei isommallekin.

Sää vaihtelevat päivittäin, lapsien pukeminen ulos on taitolaji. Jokainen lapsi on erilainen, toiset liikkuvat paljon, toiset vähemmän, toiset hikoilevat enemmän kuin toiset. Kerrospukeutumisessa on kuitenkin helppo lisätä tai vähentää vaatetta tarpeen mukaan. Kerroksia on talvisäällä yleensä kolme. Ne ovat aluskerrasto, välikerrasto ja ulkokerrasto.

KEVÄT ja SYKSY

Pue 2-3 kerrosta vaatteita.

Alimmaiseksi:

- t-paita, kerrastopaita tai poolopaita
- pitkät kerrastohousut tai legginsit

Päälle:

- paksumpi pitkähihainen (esim. huppari)
- villasukat tai villapohjasukat

Ulkovaatteet:

- tuultapitävä, vuorellinen takki, sateella sadetakki
- tuultapitävät, vuorelliset housut, sateella sadehousut
- lenkkarit tai retkikengät, sateella saappaat
- ohut pipo
- hansikkaat
- kaulahuivi

Reppuun:

- varakäsineet
- villasukat
- paksu paita / villapaita

TALVI

Pue 3-5 kerrosta vaatteita.

Alimmaiseksi:

- t-paita, kerrastopaita tai poolopaita
- pitkät kerrastohousut tai legginsit sukat tai villapohjasukat

Materiaalina: merinovillaa, keinokuitua tai sekoitus molempia.

Keinokuitu ja merinovilla siirtävät kosteutta hyvin ja pitävät ihon kuivana, vaikka hikoilisikin. Puuvilla ei pidä.

Välikerros:

- paksu kerrasto, jos kova pakkanen eli paita ja housut
- villasukat

Materiaali riippuen siitä, kuinka kylmä on: villaa, keinokuitua, sekoitus molempia. Välikerraston vaatteiden tarkoitus on olla lämmin ja ilmava, jotta se sitoo paljon lämpöä ja pitää lapsen lämpimänä. Välikerraston paidan, kuten fleecen, voi riisua, jos tulee kuuma.

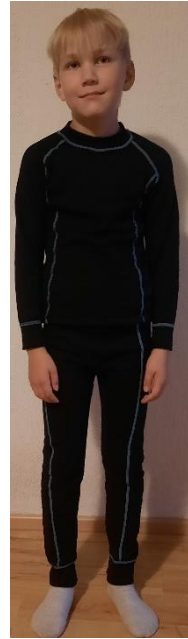
Ulkovaatteet:

- talvitakki, mitä kylmempi ilma, sitä lämpimämpi takki
- ulkohousut, mitä kylmempi ilma, sitä lämpimämpi
- talvikengät
- kypärämyssy ja pipo tai paksu, korvia ja poskia suojaava talvihattu
- toppahansikkaat tai sormikkaat + lapaset, kylmällä säällä kahdet hanskat päällekkäin.
- kaulahuivi, kauluri

Materiaalina: tuulenkestävä, vedenkestävä, lämmin

Reppuun:

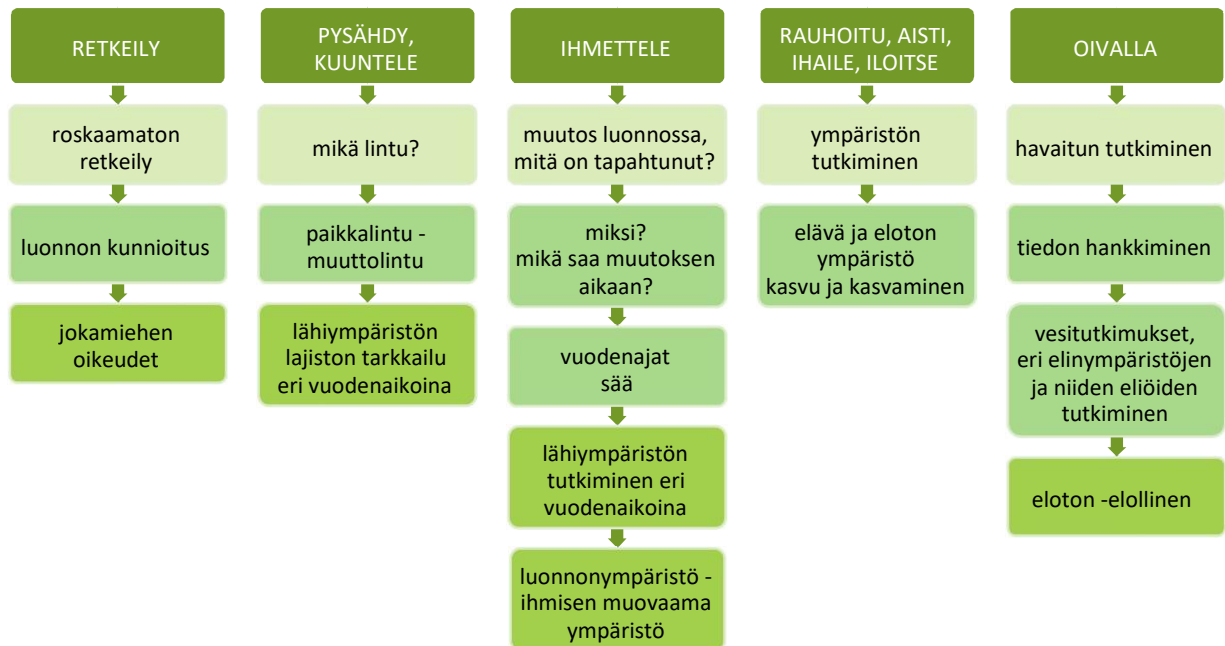
- varakäsineet
- villasukat
- paksu paita / villapaita

8. Ympäristökasvatuksen keskeiset sisällöt, keinot ja menetelmät

Alla on ympäristökasvatuksen kehkeytyvät sisällöt. Siinä kuvataan hyvin, miten ympäristön havainnoinnin ja ihmettelyn kautta voidaan edetä kysymyksiä kautta tutkimiseen ja tiedon hankkimiseen ja siten oppia uusia asioita.

Ympäristökasvatuksen kehkeytyvät sisällöt:

Tuusulan kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiltä kerättiin ideoita ja vinkkejä ympäristökasvatukseen liittyen keväällä 2021. Ympäristökasvatuksen ideat ja toimintavinkit on jaoteltu vuodenaikoja mukaillen teemapäivien perusteella. On tärkeää muistaa, että niitä ei ole tarkoitus toteuttaa välttämättä vuodenaikojen mukaan. Ole rohkea ja kokeile toteuttaa, vaikka veden olomuodon tutkimuksia kesällä. Lasten lintuviikko on toukokuussa ja Birdlifen pihabongaus tammikuussa, jos lapset kiinnostuvat muuttolinnuista, toteuttakaa se syksyllä. Vinkkejä toimintaan saatte kyseisten tapahtumien nettisivuilta.

VINKKIPANKKI

Ympäristökasvatuksen teemapäiviä ja -viikkoja	Ympäristökasvatuksen ulkona oppimisen vinkkejä
<p>Elokuu:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Retket erilaisissa ympäristöissä (metsät, puistot) -Luonnonmateriaaleilla matematiikkaa: laskeminen, luokittelu ja pelaaminen (ristinolla), Mato-farmi (langanpätkiä etsitään, mitataan, laske-taan) -Liikuntaa ulkona: kiipeily, hippaleikit, hyppyruu-dukot, kaatuneissa puissa tasapainoilu, kivien päällä hyppiminen, temppurata, liikuntarata. Pe-dagogiset pihapelit. -Ympäristön havainnointi: rakennettu / rakenta-maton, elollinen ja eloton -Kuvasuunnistus luonnossa -Maalimallien mukaan etsitään metsässä vastaa-via sävyjä
<p>9.8. Maailman alkuperäiskansojen päivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Kalastus -Erätaidot -Luonnonmateriaaleilla lelujen rakentaminen (kä-pylemmikit) -Majojen rakentaminen -Musiikkihetki metsässä luonnonmateriaali soitti-milla -Kerätään esim. Kukkia ja lehtiä huokoisen pape-rin päälle ja niiden päälle leivinpaperi, hakataan vasaralla niitä, jolloin kukista ja lehdistä irtoaa väriä alimmaiseen huokoiseen paperiin. -Grillaus -Makkaran paisto -Majojen rakentaminen esim. omille peh-moeläimille -Tehdään luonnonmateriaaleista mandala pie-nissä ryhmissä ja kuvataan ne
<p>15.8. Marjan päivä, kotimaisten marjo-jen teemapäivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Miten pääsemme mustikasta piirakkaan (teh-dään piirakka marjojen keruusta alkaen loppuun lasten kanssa) -Maistellaan marjoja, vertaillaan makuja
<p>19.8. Maailman humanitaarisen avun päivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Kerrotaan lapsille esim. sademetsien hakkaami-sesta ja sen vaikutusta paikallisten ihmisten elä-mään ja elinkeinoihin. Periaatteella, kaikki liittyy kaikkeen, mitä syömme, puemme päälle, kaikki arvovalintoja
<p>28.8. Maailman kosteikkopäivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Retki lintutornille, lintujen kiikarointia, kuuntelua ja maiseman/ lintujen piirtäminen
<p>29.8. Nuku yö ulkona</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Nuku/lepää ulkona päiväunet -Telttailu (partiolta lainattu puolijoukkueteltoa)

Elokuun viimeisenä viikonloppuna on Suomen luonnon päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Kasvien ja eläinten kunnioituksen opettaminen -Luontobingo -Luonnon asioiden nimeämistä, laskemista, ylä- ja alakäsitteet, numero ja lukumäärä (3 kiveä) -Luonnossa maalaamista -Luonnon äänien kuuntelu ja tunnistaminen -Kokeiden tekeminen esim. maatumiskoe
Syyskuu:	<ul style="list-style-type: none"> -Geokätköily -Kierrätysviikot, kierrätysretki -Koko päiväretki -Vuodenaikojen havainnointi ja seuranta ympäri vuoden, vaikutus pukeutumiseen. Mitä kasveille /eläimille tapahtuu? Auringonnousun havainnointi -Opetellaan erilaisissa ympäristössä liikkumisen "säännöt" (autotiellä, metsässä, pururadalla, kävelytiellä). -Liikennemerkeihin ja liikennesääntöihin tutustuminen. -Metsäsääntöjen tekeminen -Otetaan Ipad metsään ja lapsi ottaa haluamastaan kohteesta kuvan. Kuva muokataan esim. DuckDuckMoose ohjelmalla. Lapsi puhuu tai äänitelee ja se nauhoitetaan kuvan yhteyteen.
Pyöräilyviikko	<ul style="list-style-type: none"> -Liikennemerkeihin ja rakennettuun ympäristöön tutustuminen -Pyöräilyajokortin suorittaminen
2.9. Maailman kosteikkopäivä (2.2.) Tätä vietetään pohjoismaissa 2.9.	<ul style="list-style-type: none"> -Tehdään retki lähikosteikolle ja tutkitaan sen kasveja ja eläimiä. Mikan kiikareita ja luppeja
5.9. Hyväntekevyyden päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Mitä hyvää voit tehdä luonnossa. Lapset saavat keksiä tekoja, jotka ovat hyväksi luonnolle.
7.9. Uhanalaisten eläinlajien päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Saimaan norppa/ Itämeren norppa/ Naali/ Liitorava/ Ahma; tehtäviä, kuvia, tutustumista, videoita -Kuukkeli/ Maakotka ym uhanalaiset linnut; tutustumista, lajikortit, videot, laulu, kuvat
16.9. Kerää kiviä -päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Lajittelua, vertailua, laskemista, luokittelua ja sarjoittamista kivillä, kepeillä ja kävyillä -Etsi itsellesi, jalokivi tai onnenkivi. Millainen voisi olla tunnekivesi. -Lasketaan, rakennetaan hahmoja ja tehdään rakennuksia -Maalataan kiviä
20.9. Hyvien tapojen päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Draama harjoitus luonnossa, Miniverso-teatteri, Vahvuusvaris-teatteri -Kohteliaisuus sanat tehokäyttöön, bongaa kohteliaisuus sanoja kavereilta -Ruokatavat

	-Harjoitellaan tervehtimistä, hyvästelyä, puhelin etikettiä jne.
21.9. Kansainvälinen nollapäätöpäivä	-Tutustuminen Jokelan teolliseen ympäristöön. -Tule lihasvoimin päiväkotiin -Mistä päätöjä tulee, katsotaan aiheeseen liittyvä video.
21.9 Kansainvälinen rauhan päivä	-Rauhoittumishetki pötkötellään esim. nurmikolla, puiden huminan kuuntelu, pilvien liikkeen seuraaminen, miltä tuuli tuntuu tunnustelu?
22.9. Autoton päivä	-Pyöräily -Keskustelua ja havainnointia siitä miten ja millä kulkuneuvolla liikutaan, mikä tapa on luontoa säästävää ja ympäristöystävällistä -Liikenneteema, opetellaan liikkumista liikennesääntöjen mukaan.Tutustutaan liikennemerkkeihin. -Kävelyretkellä kulkuvälineiden bongaus
27.9. Puun päivä	-Etsi lähialueelta kolme erilaista puun lehteä, tunnista mikä puu on kyseessä? Mitä eroa on lehdissä, mitä samaa? -Istutetaan puita -Valitaan metsästä puu, jota seurataan eri vuodenaikoina -Kuusen kerkkien keruu ja siirappien teko -Puunhalausta -Puu palaa, pakko vaihtaa leikki -Rajataan metsästä alue, jossa kasvavat erilaiset puut tilastoidaan.
Syyskuun toinen lauantai on maailman ensiapupäivä	-112 hätänumero, kuinka hälytän apua, tutki päiväkodin ea-kaappien sisältöä -Ambulanssi/paloauto/ poliisi vierailu -Mietitään mitä metsäretkellä voi sattua ja miten siihen voi varautua .
Syyskuun toinen viikko on hävikkiruokaviikko	-Punnitkaa lounaalta yli jäänyt ruoka ja miettikää sen hyödyntämistä -Hyödynnä ruuan tähteet->leivotaan sämpylöitä, kasvispiirakkaa tms.
Lokakuu:	-Luontotaide / ympäristötaide, valkoiselle lakanalle tehdään luontotaulu, kartonkiin tehdään esim. Madon muotoinen aukko: etsi jotain madon väristä. Huovutetaan mato, viedään se metsään ja rakennetaan sille koti, lopuksi kuvataan. Tilaus taide ja sen dokumentointi. Otetaan kuva raameista, joissa näkyy lapsen valitsema maisema. -Luonnon asioiden kuvaaminen. -Luonnonaakkoset, luontomuistipeli -Sienestys, sienien tutkiminen

1.10. Heijastinpäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Heijastinrata hämärässä metsässä/ liikuntasalissa taskulamppujen kanssa -Askartele oma heijastin -Tarkista, että vaatteistasi löytyy heijastimia
1.10 Maailman kasvisruokapäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Pyydetään keittiöltä kasvisruoka vaihtoehto lounaalle -Keskustellaan erilaisista ruokavalioista ja niihin liittyvistä eettisistä valinnoista
4.10. Maailman eläintenpäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Luonnoneläimiin tutustumista ja niistä tiedon etsiminen, tarkkailu eri vuodenaikoina -Pieneläinpiha päiväkodille -Eläinten jälkien tutkiminen ja seuraaminen -Eläinten jätösten etsiminen -Eläimille kodin, pesän rakentaminen -Eläinten seuraaminen -Retki lampaita, hevosia katsomaan
10.10. Suomalaisen kirjallisuudenpäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Opetellaan miten kirjoja käsitellään kauniisti -Tutustutaan suomalaisiin kirjailijoihin kuvien, videoiden ja kirjojen välityksellä -Oma lempikirja näyttely -Lukupiiri
16.10. Maailman ravintopäivä, Nälkätalvi	<ul style="list-style-type: none"> -Eväsretki metsään, laavulle, puistoon -Syötävät ja ei syötävät asiat metsässä
24.10. YK:n päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Maailmankoulu.fi sivuston vinkit varhaiskasvatukseen
Viikko 41 on energiansäästöviikko	<ul style="list-style-type: none"> -Energian säästö kampanja; veden kulutus, sähkön kulutus, autoilu jne.
Lokakuun toinen perjantai on kansainvälinen kananmunan päivä.	<ul style="list-style-type: none"> -Maalataan kananmunakennoon pohjalle värejä, etsitään metsästä jokaiseen väriin sopiva pieni juttu -Kananmunakennossa numeroita kirjoitettuna pohjalle, metsästä kerätään esim. kiviä oikea lukumäärä jokaiseen kennon koloon -Munakennojen avulla kerätään aarteita tiettyin kriteerein -Tutkitaan kananmunan rakennetta ja etsitään sarjanumeron perusteella mitä se kertoo munan alkuperästä.
Lokakuun kolmas sunnuntai on isovanhempien päivä.	<ul style="list-style-type: none"> -Tehdään taidetta metsässä maalaten, piirtäen tai rakennetaan taidetta luonnonmateriaaleista, esim. eläinhahmoja -Kirjoitetaan ja lähetetään kortti isovanhemmille -Tehdään sukupuu

TALVI

Marraskuu	<ul style="list-style-type: none"> -Vesivärimaalausta kantohangella -Värien tunnistamista, etsimistä värikorttien avulla -Ihmisen vaikutus ympäristöön -Kasvien ja sienten tunnistaminen -Vuorokauden kulun havainnointi, säätilojen havainnointi, Katse taivaalle! Bongataan pilviä ja havainnoidaan säätä -Leikkiviikko metsässä, luonnonmateriaalin hyödyntäminen leikissä (keppi onkena, lehdet kauloina)
1.11. Maailman vegaanipäivä.	-Otetaan retkievääksi metsään vain esim. hedelmiä, vihanneksia, leipää ja jutellaan niiden terveellisyydestä.
16.11. Kansainvälinen suvaitsevaisuuden päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Järjestetään juhlat suvaitsevaisuus teemalla. -Nukketeatteria erilaisuudesta ja sen arvokkuudesta
20.11. Lapsen oikeuksien päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Leikit ja pelit -Lasten itse suunnittelema toiminta metsässä -Projektit, jotka lähtevät lasten mielenkiinnonkohteista -Tehdään oman kehon ääriviivat metsässä: yksi lapsista makaa maassa, muut laittavat käpyjä kehon ääriviivoiksi, lopuksi kuvataan.
Älä osta mitään -päivä, marraskuun viimeisenä päivänä	<ul style="list-style-type: none"> -Askartelumateriaalin kerääminen luonnosta -Tehdään taideteos kiven tai kannon päälle luonnonmateriaaleista
Joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> -Joulukuusen koristelu luonnossa -Eläinten talvisuojan tekeminen -Metsätontun päivä -Piilotetaan tontunkuvia metsään ja lapset saavat etsiä ne -Pajumaja päiväkodin pihalle -Keinu, hyppynaru, liukumäki -Kamerakynäpedagogiikka -toiminta asioiden/ilmiöiden tutkimiseen ja oppimiseen. Go talk now käyttö. -Metsään mukaan muovieläimiä tai astiasto. -Ekosysteemiin tutustuminen -Navigointi, etäisyyksien huomioiminen esim. Maamerkkien avulla
5.12. Kansainvälinen maaperäpäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Piirretään kepeillä ulkona -Hiekkakakkujen teko ja esineiden piilotus hiekkään. -Piirretään kallioon katuliiduilla -Maatumiskoe

	-Mietitään roskaa kerätessä miten pitkään mikäkin roska kestää maata vai maatuuko ollenkaan.
10.12. Ihmisoikeuksien päivä	-Maailmankoulu.fi varhaiskasvatukseen suunnattu materiaali aiheesta
11.12. Kansainvälinen vuoristopäivä	-Liikuntaa erilaisissa maastoissa -Köyden kanssa vuorikiipeilyä jyrkkää mäkeä ylös
Tammikuu	-Musiikki: bluetooth-kaiutin mukaan metsään, muskari metsässä, Äänimaisema cd-levy: lapset kuuntelevat retkellä ääniä ja piirtävä pahvi cd:lle mitä kuulivat. (voi myös tehdä niin, että toiselle puolelle tulee luonnonäänet, joita kuulevat ja toiselle muut, esim. autot ja koneet) Mukaan voi ottaa myös soittimia ja piirretäänkin se soitin, jonka ääni kuului.
Tammikuun viimeisenä viikonloppuna BirdLifen Pihabongaus	-Linnunpönttöjen etsintää, rakentelua -Linnunlauluraati

KEVÄT

Helmikuu	-Hajuretki, ääniretki -Kerätään erilaisilta tuntuvia materiaaleja -Vesimaalaus: maalataan vedellä eri kokoisia kohteita, katsotaan miten ne muuttuvat. Isommat voisivat kuvata tämän I padeilla.
8.2. Lainan päivä	-Järjestetään lelulainaamo -Käydään kirjastossa
21.2. Kansainvälinen äidinkielen päivä	-Sadut, sadutus ja luetun sadun hyödyntäminen leikkiin metsässä -Kirjainretki ; etsitään harjoiteltavalla kirjaimella alkavia asioita ja kuvataan ne tabletilla
Maaliskuu	-Tutustuminen luonnonvoimien hyödyntämiseen energiantuotannossa, retki padolle- vesivoima, ilmatutkimukset-tuulivoima -Pullojen palautus, luonnosta kerätään tölkkejä ja pulloja -Ruudukko johon kerätään eri luonnonmateriaalit(luokittelu)
1.-31.3. Muoviton maaliskuu	-Leluton päivä -Lapsi saa sommitella luonnonmateriaaleista taulun pahlille, tämä voidaan kuvata sen jälkeen
3.3. Maailman luontopäivä	-Luonnon tutkiminen, luontoretket, -Kevätbongaus, -seuranta (kamerakynpedagogiikkaa hyödyntäen sekä havainnointitaulukkoon merkaten)

	<ul style="list-style-type: none"> -Jokamiehen oikeuksien opettelu ja harjoittelu -Tehdään luonnosta ja metsästä luonteva osa elämää -Etsi metsästä jotain pehmeää/karheaa/, tahmeaa/kevyttä/painavaa/mätkää jne. -Luonnon kasvien, eläinten ja ötököiden havainnointi. Hyödynnetään seek-ohjelmaa.
3.3. Maailman luonnonvaraisten lajien päivä	-Aistit käyttöön metsäretkellä, marjojen maistelu, kukkien haistelu, luonnon äänien kuuntelu, ympäristön katselu, sammalten tunnustelu
12.3. Istuta kukka päivä	-Istutetaan kasveja ja hoidetaan niitä
20.3. Onnellisuuden päivä	-Ilo kasvaa ulkona: leikkikortit, lajikortit, aistikortit Valitse luonnosta lempipuu ja halaa sitä(puulle voi kertoa salaisuudet ja ilot ja surut
21.3. Maailman metsäpäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Metsässä oppiminen -Keskustelua papereiden säästeliäästä käytöstä(käsien kuivaaminen, piirustuspaperin käyttö) -Oman muotokuvan rakentaminen luonnon materiaaleilla -Metsän aarteiden etsintä
22.3. Maailman vesi päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Keskustelua veden säästeliäästä käytöstä -Tehdään kellumiskokeiluja luonnonmateriaaleilla -Veden eri olomuodot -Puron/lammikon veden tutkiminen lasista -Veden kiertokulku, veden puhdistamon rakentaminen -Tuusulanjärvi ja Tuusulanjoki teema: vesinäytteet, niiden havainnointi, tutkiminen jne. Tutustuminen näiden vesien lintu- ja kalalajeihin -Tutustuminen patoon ja kalaportaisiin, sekä miettiminen miten kalat voi päästä padosta ilman että vieressä on kalaportaat -Vesipisarataide
Earth Hour, maailmanlaajuinen ilmastotapahtuma maaliskuun viimeisenä lauantaina.	-Lähetetään koteihin tietoisku aiheesta, jutellaan seuraavana maanantaina ovatko lapset ja heidän perheensä osallistuneet tähän tapahtumaan.
Huhtikuu	<ul style="list-style-type: none"> -Mallista piirtäminen metsäretkellä. -Istutetaan syötäviä yrtejä ja kasveja joita voidaan maistella -Hankitaan kompostori ja tutustutaan se toimintaan, saadaan multaa esim. Istutuksiin -Köysirata metsään, jonka varrelle voi kerätä asioita, jotka eivät kuulu luontoon. Lasketaan ne, lajitellaan, kierrätetään ja vaikka piirretään ne.
2.4. Kansainvälinen lastenkirjapäivä	-Luetaan eläinaiheisia ja luontoa kunnioittavia tarinoita.

	-Satuhetki metsässä, jossa roolivaatteet, eläytymistä mukaan metsäympäristöä hyödyntäen
4.4. Kansainvälinen porkkanapäivä	-Askarrellaan säänkestäviä porkkanoita ja piiloteetaan ne metsään vuorotellen. Muut ryhmäläiset ovat pupuja, jotka etsivät herkut itselleen. Laskeetaan lopuksi, kuinka monta herkkua kukakin pupu löysi. -Porkkanoiden maistelua -Porkkanasämpylöiden leivontaa, sämpylät voi ottaa evääksi metsään.
6.4. Kansainvälinen urheilun päivä	-Jalkapallo -Jääkiekko -Sähly -Valokuvasuunnistus, mobo suunnistus -Purtsilenkki: jonkun tietyn matkan säännöllinen kiertäminen -Hiihto -Luistelu
9.4. Suomen kielen päivä (Mikael Agricolan päivä)	-Laulut, runot, sadut ja tarinat metsässä lukien tai itse keksien -Nukketeatteriesitys tms. metsässä kaatuneen puun tai vaikka kannon päällä esitettynä -Sadutus
22.4. Maan päivä (International Mother Earth Day 22.4. YK)	-Juhlitaan maapalloa, lapset suunnittelevat yhdessä päiväkodin pihalle juhlat, aiheena maapallo.
25.4. Maailman pingviinipäivä	-Pingviini aiheiset laulut -Pingviinien elämään ja elinympäristöön tutustuminen esim. kirjojen avulla
Maailman sirkuspäivä	-Metsäsirkus: Tirehtööri, erilaisia tasapainoasentoja, Taikuri, esineen piilotus ja etsintä. Jonglööri, käpyjen tarkkuusheitto. Trapetsitaitelija, kaatuneiden puiden runkojen päällä kävely.
Viikolla 16 Nuukuusviikko	-Kierrätysretket -Luonnonmateriaalien kerääminen ja niistä askartelu -Luonnonmateriaaleilla sarjoittamista -Askarteluun materiaalia kierrätyksestä
Keväällä on kansallinen leikkipäivä, päivämäärä vaihtelee vuosittain	-Metsäleikit -Tuo minulle leikki (tuo käpy, tuo kivi, tuo jotain vihreää jne.) -Opetellaan miten puiston ja pihan leikkivälineitä käytetään kestävästi -Leikit ulkona/metsässä: roolileikit, aarteenet-sintä -Ohjatut sääntöleikit metsässä -Kim- leikki luonnonmateriaaleilla -Kotileikki, metsään astiat mukaan

KESÄ

Toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> -Eläinlelut mukana metsässä -Käpysota/ käpyviesti -Värisuunnistus -Syksyinen/ keväinen kuvametsästys -Tutustu puuhun –sokkotalutus -Pätkien (piipunkrassien) piilotus esim. metsässä eri värit.
9.5. Maailman muuttolintujen päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Rakennetaan linnunpesiä -Lintujen muuttotapojen havainnointi -Bongataan lintuja omatekoisilla kiikareilla (lintukortit puissa)
10.5. Unelmien liikuntapäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Liikuntaleikit, (puuhippa, kantohippa) -Kiipeily puissa ja puunrungoilla -Kiipeily kivillä -Koko talon yhteinen ideoitu tapahtuma -Lipunryöstöpelit, häntäpallosotana -Jumppaa metsässä -Temppurata metsässä käyttäen kantoja, kiviä jne. hyödyksi -Ulkoliikunta QR-koodit j niiden takaa löytyvät liikunta tehtävät
12.5 Suomen lasten metsäretkipäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Eväsretki, makkaranpaisto -Luonto/kevät/vuodenaikabingo
15.5 Kansainvälinen perheiden päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Kettu tulee leikki: Äiti- pupu tai isä- pupu kulkee jonon edellä ja kun hän huutaa: Kettu tulee! mennään kaikki nopeasti piiloon. Hetken päästä jatketaan kulkemista kun kettu ei enää näy. (kettu- roolia ei ole leikissä vaan kuvitellaan tämä)
18.5. Maailman museopäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Retki lähimpään museoon tai materiaalien lainaaminen museoista. -Luonnontieteellinen museo
20.5. Maailman mehiläispäivä	<ul style="list-style-type: none"> -Muurahaisten ja ötököiden tutkiminen luupilla, suurennuslasilla, ötökkäpurkillä -Ötökkähotellin rakentaminen -Voihan pörriäinen, mikä onkaan mehiläisen merkitys meille ihmisille? Mistä mehiläisen voisi löytää? Sitten etsimään. Mehiläisenpiiri-leikki.
21.5. Kulttuurisen monimuotoisuuden päivä	<ul style="list-style-type: none"> -Musiikkihetki ulkona, soitetaan luonnonmateriaaleilla -Mandaloiden rakentaminen -Luontoradio: Valitse itsellesi mieluinen paikka ja jää kuuntelemaan mitä ääniä kuuluu, sulje silmät niin keskityt pelkästään kuunteluun, voit kertoa lopuksi muille mitä kuudit

	-Luontotelevisio: Istu kivalle maisemapaikalle ja katsele mitä luonto-ohjelmaa on tarjolla. Voit jakaa tämän näkemäsi ohjelman kavereille myöhemmin keskustellen
22.5 Luonnon monimuotoisuuden päivä	-Mikä luonnossa pehmeää/kovaa, pientä/isoa... -Tutkitaan luontoa luupeilla -Katsele, kuuntele, aisti. Pysähdy. -Valokuvakehys (tai kartongista tehty kehys) otetaan mukaan luontoon, lapset saavat asetella tyhjän kehyksen mieluisaan kohtaan luonnossa. Tästä otetaan kuva. Kehystetty taulu on heti valmis
23.5. Maailman kilpikonnapäivä	-Kilpikonna hippa: Kun hippa saa kiinni, muutut kilpikonnaksi (kippuraan selällään keinumaan) Kaveri pelastaa sinut vetämällä käsistä ylös.
Toukokuussa on lasten lintu viikko (BirdLife Suomi)	-Lintu/lajibongaus. Lisäys: Laminoidaan puihin riippumaan lintuja, joita lapset saavat bongata. Eskareilla voi olla vähän vaikeampi tehtävä, jossa lintujen takana on joku kirjain ja se merkitään mukana kannettavaan lintulistaan, josta sitten lopuksi muodostuu jokin sana. Pienryhmässä oltava joku lukutaitoinen, joka lukee lintujen nimet listalta. -Ipadeista tutkitaan, kuunnellaan eri lintulajeja, tarkastellaan erilaisuuksia. Mitähän vahvuusvaris tuumaa tästä.
Kesäkuu	-Aarteiden keräily, aarrekartta. Metsän aarteiden etsintä: Näytä lapsille kymmenen metsästä kerättyä esinettä ja peitä ne sitten liinalla. Lapset yrittävät etsiä samat esineet. Paljastetaan esine kerrallaan liinan alta ja jokaisesta niistä kerrotaan tarina. Verrataan ketkä ovat löytäneet mahdollisimman samanlaisia esineitä. -Voidaan toistaa leikki jolloin muistaminen paranee.
5.6. Maailman ympäristöpäivä	-Lähdetään lasten kanssa keräämään roskia ja roskien lajittelu ja kierrätys. -Ihmisen vaikutus ympäristöön -Siivoustalkoot
8.6. Maailman valtameripäivä	-Maa-meri-laiva leikki(voi leikkiä myös eläimillä: orava- hiiri-kala)
15.6. Maailman tuulipäivä	-Rauhoittuminen luonnossa, äänien kuuntelu, tuulen havainnointi.
17.6 Syö vihanneksesi -päivä	-Maistellaan retkieväänä vihanneksia -Kasvimaan perustaminen, hoitaminen
Kesäkuussa vietetään luonnonkukkien päivää	-Kasvin kasvattaminen siemenestä ->kasvun ihme -Kukkien tutkiminen, seppelien tekeminen

<p>Heinäkuu</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Luontokuvaaminen, huoltajien osallistaminen. -Kielirikasteinen ulkoilma -Metsämörri menetelmä -Juhlat metsässä (joulu-, syntymäpäivät-, kevätjuhlat jne.) -Valitaan syksyllä joku paikka, jossa seurataan läpi vuoden luonnonilmiöitä -Oman nimen kirjoittaminen ja oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleilla -Aamupiiri luonnossa
<p>6.7. Runon ja suven päivä/ Eino Leinon päivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Luontoaiheinen runo-piknik -Lapset keksivät omia runoja, niitä voi myös kuvittaa.
<p>30.7. Kansainvälinen ystävyyspäivä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Retkiteema: Teddykarhujen huviretki, minne teddykarhut haluavat retkelle? -Vuorovaikutusleikkejä luonnossa
<p>Tuusula viikko</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Tutustutaan lähiympäristöön, lasten kodit. -Lasketaan lampaista, kiitos Tuusulan kunnalle perinnemaisemakokemuksen tuomisesta päiväkotilasten ulottuville (Kirkkoranta, Mikkola, Retket Tuusulanjärven rannoille, Fjällbo, Kirkkoranta, Anttilanranta...) -Järvi eri vuodenaikoina
<p>Mansikkaviikko, ajankohta vaihtelee vuosittain.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Käydään lasten kanssa retkellä mansikkaviljelmällä poimimassa mansikoita. -Leivotaan mansikasta piirakkaa tms. -Etsitään metsämansikoita, ainakin lehtiä on monessa paikassa ja niistä voi valmistaa teetä lapsille.

9. Ympäristökasvatuksen vaikuttavuuden arviointi

Ympäristökasvatuksen tärkeydestä olemme saaneet jo tämän suunnitelman tekovaiheessa palautetta lasten huoltajilta, heille lähettämämme kyselyn vastauksissa. Huoltajat pitivät aihetta tärkeänä ja sitä haluttiin lisää mukaan toimintaan varhaiskasvatuksessa. Lisäksi arvioimme ympäristökasvatussuunnitelman ja sen tekoprosessin loppuraportin muodossa koulutustamme varten.

Jokaiseen Tuusulan kunnalliseen varhaiskasvatusyksikköön on nimetty ympäristökasvatusvastaava tai vastaavia, joiden tehtävänä on mm. pitää yllä keskustelua aiheesta ja olla kannustamassa ympäristökasvatussuunnitelman käyttöönotossa henkilökuntaa. Heiltä kerätään myös palautetta ympäristökasvatussuunnitelman käyttöönotto koulutuksesta. Ympäristökasvatusvastaavien yksi keskeinen tehtävä on kertoittaa, miten ympäristökasvatussuunnitelma otetaan konkreettisesti käyttöön. He siis yhdessä suunnittelevat, miten varhaiskasvatuksen henkilökunnalta tätä tietoa kerätään 2022-23 toimintakaudella.

Tutkimustuloksia siitä, miten metsämaassa möyriminen parantaa lasten immuunipuolustusjärjestelmää on jo saatu. Aki Sinkkonen, Luonnonvarakeskuksesta, johti tutkimusta, jossa kävi ilmi, että viisi kertaa viikossa toistuva metsämaakosketus parantaa jo kuukaudessa lasten suojaa sairauksilta. Tämäkin puoltaa sitä miksi ulos, varsinkin metsään kannattaa lähteä touhuamaan.

Itse olemme työssämme, Anne esiopetuksessa ja Marjo ulkokasvattajana, huomanneet ulkona tapahtuvan toiminnan olevan mielekästä suurimmalle osalle lapsista ja luontoherkkyyden kasvavan mitä enemmän lasten kanssa on aikaa lähiluonnossa ja metsissä vietetty. Lapset jotka ensimmäisellä metsäkerralla ovat olleet sinne lähtöä vastaan, ovatkin seuraavalla kerralla ensimmäisten joukossa odottamassa, milloin lähdetään.

Ulkona on tilaa ja sinne mahtuu ääntä enemmän kuin sisälle. Näin ollen myös esimerkiksi aistiyliherkät lapset pystyvät toimimaan ulkoympäristössä ja varsinkin met-

sässä paremmin, eivätkä kuormitu päivän aikaan niin paljon kuin sisällä päiväkodissa ollessaan. Ympäristö metsässä on jo itsessään rauhoittava ja aina löytyy omaa tilaa, johon pääsee halutessaan vetäytymään.

Myös lapset jotka varhaiskasvatus paikan pihassa ovat niitä hiekkalaatikolla istuskelijoina, intoutuvat metsässä liikkumaan. Luonto tarjoaa jokaiselle sopivia haasteita liikunnan suhteen, motoriikka kehittyy huomaamatta, kunto kasvaa ja kaikille löytyy esimerkiksi sopivan kokoinen kivi johon osaa kiivetä. Luonnossa liikkumiseen ei tarvita ”käyttöohjeita”, kuten vaikka leikkipuiston kiipeilytelineeseen.

Arat lapset ovat metsässä rohkaistuneet juttelemaan ja päässeet paremmin toisten lasten kanssa tapahtuviin leikkeihin mukaan. Vilkkaat lapset taas pystyneet keskittymään opeteltaviin asioihin. S2 lapsista olemme huomanneet, että heidän suomen kielen taidot ovat karttuneet ja rohkeus käyttää suomen kieltä on kasvanut, kun ympäristö tarjoaa ihmeteltävää ja ihasteltavaa, josta haluaa puhua. Henkilökunnaltakin on tullut palautetta siitä, miten metsä työympäristönä helpottaa työstressiä.

10. Nettisivuja ja kirjallisuutta

<https://www.suomenlatu.fi/>

<http://www.metsaemo.fi/>

<https://mappa.fi>

Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävän elämäntavan materiaalipankki. Paljon käytännön vinkkejä kasvatus- ja opetustyöhön.

<https://ulkoluokka.fi/>

Liikuntaa ja oppimista lähiluonnossa.

<https://www.sll.fi/mita-me-teemme/kestava-elamantapa/askelia-eteenpain/koulumetsat>

Koulumetsäopas esittelee opettajille ja kasvattajille havainnollisesti, miten oman koulun tai päiväkodin tärkeän lähimetsän käyttöä voidaan lisätä ja kehittää pysyvästi. Havainnolliset esimerkit ja tehtävät opastavat lähimetsien käyttöön ja turvaamiseen.

<https://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/talventaikaa.pdf>

Talvinen luonto elämysten, tutkimisen ja leikkien aarreaittana.

<https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ymparistotietoisuus/kasvatus/>

Vinkkejä luonnonharrastukseen ja tutkimiseen, kestävään elämäntapaan ja ympäristöopetukseen. Materiaalit sisältävät tietoa, tutkimuksia, tehtäviä ja leikkejä. Niitä voivat päiväkotien ja peruskoulujen opettajat vapaasti käyttää ympäristöopetuksessaan.

[Matkalaukut – Maailmankoulu](#)

Täältä löytyy globaalikasvatukseen materiaalit esim. [Vihreä laukku](#) jossa tutustutaan kestäväan kehityksen teemoin, esim. kierrätykseen.

[Maailmankoulu – Maailmankoulu on globaalikasvatuksen resurssikeskus opettajille ja kasvattajille](#)

Vinkkejä esimerkiksi ihmisoikeuksien käsittelemisestä lasten kanssa.

www.luontoliitto.fi

<https://www.luontokoulut.fi/>

<https://www.feesuomi.fi/>

Ympäristökasvatusjärjestö Suomessa, koordinoi mm. Vihreä lippu ja Green Key –ohjelmia ja Ulkoluokkapäivää, julkaisee Ympäristökasvatus-lehteä.

<http://ymparistokasvatus.fi/>

Ympäristökasvatus-verkkolehti, ajankohtaista tietoa ympäristökasvatuksesta.

<http://www.yhteinenkasitys.fi/h>

Ympäristökasvatuksen käsitteitä, käytäntöjä ja linkkejä.

BirdLife Suomi

https://www.ouka.fi/documents/112792/126905/YKn_Agenda_2030_tavoitteet_ja_Vasu_kohtaavat_sa.pdf/fa5fd5a1-f845-442e-829e-9f5a1f8d95ba

Lähteet:

Elonheimo, M. & Palander, L. Tapaturmien ennaltaehkäisy- ja ensiapuohjeet päiväkodin pihapiiristä pois tapahtuvassa toiminnassa.

Kokkonen, A. (toim.) 2013. Yhteinen Käsitys. Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt. Tallinna: K-Print.

Laine, A., Elonheimo, M. & Kettunen, A. (toim.) 2018. Loikkaa ulkoluokkaan - opas ulkona opettamiseen. Ulvila: Plusprint.

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä: Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Internet sivut:

Suomen latu

Kierrätyskeskus

Fee Suomi,

Toivoa ja toimintaa

YK:n teemapäivät

Opetushallitus

Keski-Uudenmaan ekotuki, Teamsin kautta

Huoltajien kyselyn tulokset:

<https://teams.microsoft.com/l/file/96A8E276-2F92-42DD-A699-C245F83D9762?tenantId=83f7756a-9c1d-4ae7-8c8d-5442b879fe11&fileType=pptx&objectUrl=https%3A%2F%2Ftuusula.sharepoint.com%2Fsites%2FVarhaiskasvatus2%2FJaetut%20asiakirjat%2FYmp%C3%A4rist%C3%B6kasvatus%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4%2FYmp%C3%A4rist%C3%B6kasvatuskyselyn%20tulokset.pptx&baseUrl=https%3A%2F%2Ftuusula.sharepoint.com%2Fsites%2FVarhaiskasvatus2&serviceName=teams&threadId=19:4412add2b36d4cf3a6f8b5af7727b89b@thread.skype&groupId=295feaa8-d8d5-4740-9713-3e56d492d3f4>

Syklin opiskelijoiden sivut moodle:

Kirkkonummen ympäristökasvatussuunnitelma

Alaköökien yksinkertainen porrasmalli Hungerford-Volkin mallista

Instagram:

#metsänvuosi

Mukavia ja antoisia ulkona oppimisen hetkiä ja kiitos kun luit suunnitelman!

Anne ja Marjo